

Det här verket har digitaliserats vid Göteborgs universitetsbibliotek.
Alla tryckta texter är OCR-tolkade till maskinläsbar text. Det betyder att du kan söka och kopiera texten från dokumentet. Vissa äldre dokument med dåligt tryck kan vara svåra att OCR-tolka korrekt vilket medför att den OCR-tolkade texten kan innehålla fel och därför bör man visuellt jämföra med verkets bilder för att avgöra vad som är riktigt.

This work has been digitised at Gothenburg University Library.
All printed texts have been OCR-processed and converted to machine readable text.
This means that you can search and copy text from the document. Some early printed books are hard to OCR-process correctly and the text may contain errors, so one should always visually compare it with the images to determine what is correct.

Prenumerationspris:
I R. 40 sk. 6:0 pr. halfår.

Lördagen
den 28 Junl.

Tidning för Skön Konst och Litteratur.

Annölan.

Prenumeration för **andra halfåret** af **Zephyr**, tidning för **Skön Konst** och **Litteratur**, mottages å 2 R:dr B:co, hvad staden och dess omgivning beträffar, på alla stadens boklädor, samt direkte hos redactionen, som hvarje söckendag träffas å Hand. o. Sjöfartstidningens byrå. För mera ordnings vinnande vid tidningens utdelning komma **Nummersedlar** att tillhandahållas respektive prenumeranter; dagarne för dessa sedlars uttagande skola i början af nästa vecka genom Handels- och Sjöfartstidningen blifva tillkännagifna. Tidningen utdelas på alla nämnde tidnings utdelningsställen; de som önska den sig tillsänd, torde benäget derom själva öfverenskomma med de kringbärande.

Några exemplar af den **första** halfva årgången finnas att tillgå.

Nödvändigheten af en musikalisk uppfostran. *)

Är nu således musiken ett så väsendtligt bildningsmedel, så behöfver väl ej den nödvändigheten påpekas, att vi böra gifva våra barn en musikalisk uppfostran, undervisa eller låta undervisa dem i denna konst, själva lära och på något sätt sysselsätta oss med musik; ty komma vi öfverens derom — och vi kunna väl ej annat — att alla konstens och vetenskapers, särdeles den herrliga tonkonstens ändamål är vår varelses och öfverhufvud mensklighetens förädling, så följer af sig sjelft, att vi tillika måste vara öfvertygade om dess stora vigt i rent pedagogiskt hänseende; och i sjelfva verket har denna åsigt bi-

behållit sig fastare samt blifvit mera allmänt gällande än många andra åsigter uti konst och pedagogik, från deras historias första dagar ända till närvarande tid. "Harmonien" — sade redan den gamle skarpsynte Plato — "som har så många med våra olika själsriktningar beslägtade rörelser, tyckas de som på ett förnuftigt sätt hängifva sig åt sånggudinnan, hafva erhållit icke till en oförnuftig förströelse, som man väl nu tror, utan för att ordna och gifva enklång åt dissonanserna i våra själsrörelser, likasom rytmen, för att gifva reda och behag åt vårt inre; och således är musiken, som öfverhufvud är bestämd att utbilda människans själ, af den högsta betydelse för uppfostran, ja, den utgör egentligen den andra hufvudbeståndsdel af all uppfostran, emedan den verkar åt alla sidor i människans inre och utbildar själskrafterna icke endast i konsterna i och för sig, utan äfven i vetenskaperna, så att den slutligen uppväcker kärleken så väl till det goda som till det sköna." Uti hvarje epok af historien träffa vi dylika omdömen, fallda af erkänt insigtsfulla pedagoger, folkklärare, statsmän och filosofer. Tillochmed under de stormigaste tider, då så många politiska eller andra orkaner härjande rasade öfver konsternas träd- och plantskolor, har den sköna tonkonsten åtminstone bibehållit sin bästa egenskap, den att utgöra en väsendtlig del af en god uppfostran.

Aldrig har ännu den tid funnits, då icke åtminstone de förståndiga och bildade enhälligt hyllat den öfvertygelsen att lärandet af musik är nödvändigt för hvarje civiliserad medborgares fulländade uppfostran. Furstarne och större städer hafva derföre alltid hållit egna kapeller, hvilka på visst sätt böra anses såsom högskolor, i hvilka den musikaliska folkuppfostran erhåller sin fulländning, och från hvilka den högre drifna, djupare i konstens väsen inträngda utbildningen, sådan den merändels blott visar sig hos samhällets mera bildade klasser,

*) Fortsättning från artikeln: "Musiken, såsom ett väsendtligt bildningsmedel." (Se N:o 23 & 24)

finner näring och ämne till vidare utbildning. Kyrkoföreståndarne och biskoparne inrättade äfven sådana, dock egentligen blott för sina kyrkor, och för att starkare fängsla menigheten vid dem och öfverhufvud vid den religiösa *cultus*. Vid kathedralkyrkorna funnos hela konservatorier, för att göra messe-sången angenämre, mera harmonisk och melodisk, samt följaktligen verksammare, mera upplyftande och uppbygglig. Äfven de bekanta tiderna, då man vurmade för allt franskt, då dansa, rida och fäkta voro de mest älskade af alla konstöfningar, undervisades de förnämde och rikas barn på ett eller annat instrument, samt i sång, emedan man trodde att till ett förnämt stånd och lefnadssätt fordrades åtminstone någon musikalisk bildning. Och då äntligen den franska revolutionen vid slutet af förra århundradet, befriade konsten ur dessa kastfödomarnes bojar i hvilka den, liksom så mycket annat, konst, vetenskap, och talanger, dittills legat fjettrade, och spridde ibland folken en humanare åsigt om den menskliga bildningen, och då genom sekularisationen så många klostrens och stiftelsers portar öppnades, och de derifrån strömmande massorna af konstnärer, musikanter och sångare sedermera måste söka förtjena sitt bröd genom information och konserters gifvande, huru äflades icke en hvar att blifva delaktig af den välsignelse, som tonkonsten, nu först blifven folkets egendom och ett gemensamt arf för alla samhällsklasser, utgöt öfver bildningen och uppfostran i familjer, hyddor och palatser! Sedan den tiden finns, som vi ofvan sagt, knappt en sockenskola, der icke musiken under någon form öfvas, knappt ett — som man plägar säga — bättre hus, der man icke sjunger eller spelar något instrument, så att det som förr endast var de klokastes, visastes och erfarnastes tro, nemligen *tron på den oundgängliga nödvändigheten af en musikalisk uppfostran*, nu blifvit en allmän tro, en folktro.

Men — hör man en och annan säga — det vore dock rådligt att endast gifva *dem* undervisning i musik, som hafva verklig fallenhet derför, ty blott hos sådana kan man hoppas och vänta, att de utsädda fröen skola frambringa den goda frukten, af en musikalisk uppfostran. — Derpå har jag endast följande att svara, och må det dessutom tillåtas mig anmärka, att jag talar af en mera än 30-årig erfarenhet. — Visserligen är det sannt, att på klippan växer intet hvete, och vid polerna mögna inga mandlar, likaså skall det välsignelserika och hellsamma inflytande, som en musikalisk uppfostran utöfvar på människans hela bildning, göra sig märkbart och fullt gällande blott hos dem, hvilka naturen tillika har — som man plägar säga — förlänat talang för musik; men just omdömet om en sådan talang, om någon öfverhufvud besitter en sådan, huru stor och huru liten, eller hvad denna talang egentligen är, beror ofta på så falska förutsättningar eller stödjer sig på så många oriktiga påståenden, att man hvarken kan eller bör tillerkänna ifrågavarande inkast någon obetingad riktighet. Må det tillåtas mig att anföra ett exempel ur historien om mitt eget lärarelif. För ungefär 12 år sedan öf-

verlemnade en moder här i Stuttgart, en ännu levande hofstjenstemans nu mera aflidna maka, ett ganska klokt och bildadt fruntimmer, en af sina döttrar, en 11 års flicka, till mig med den anmärkningen, att barnet, i den här under namn af "Königliches Catharinen-Institut" (emedan den var stiftad af den aflidna drottning Catharina) existerande och i hvarje hänseende utmärkt, ja berömda högre flickskola blifvit såsom *fullkomligt omusikalisk* utesluten från sångundervisningen. Och, emedan hon önskade att alla hennes barn skulle lära åtminstone något musik, bad hon mig att göra ett försök med flickan uti min (uteslutande musikaliska) läroanstalt, hvarest då praktisk undervisning gafs hufvudsakligen i sång och fortepianospelning. Jag pröfvade barnet och fann verkligen att det icke med sin röst kunde riktigt träffa en ton, och mycket mindre ett intervall, ja, att det icke en gång förmådde räkna åtta fullkomligt taktmässiga slag, och således hvarken hade hvad man vanligen kallar musikaliskt gehör eller taktsinne. Likväl emottog jag flickan i min läroanstalt och skänkte henne — det måste jag bekänna — serskild uppmärksamhet, i det jag icke satte henne, såsom de öfriga eleverna, uti de lägre klasserna, hvarest biträdande lärare gáfvo praktisk undervisning, utan sjelf genast från början undervisade henne. Skulle man tro det! efter några få års förlopp hörde flickan till de bättre eleverna i hela anstalten, efter tre års undervisning föredrog hon till allas förvåning t. ex. konsertpjesen "Obérons Zaubernhorn" en bekant fantasi af Hummel, med orkesterackompagnement, för ett talrikt auditorium på en privatkonsert. Hon lärde äfven sång, ehuru hon deri aldrig uppnådde samma utmärkta färdighet som uti fortepianospelning, inhemtade goda theoretiska kunskaper och befinner sig för närvarande i England, såsom lärararinna, och tillochmed såsom en utmärkt musiklärarinna i de bästa, ja i ganska lysande omständigheter!

Ännu ett exempel, och dertill ett sådant, som tillika medgifver en klar blick öfver musikens själsbildande kraft. — Namnen vill jag visserligen icke nämna, men om någon tviflar på sanningen af det jag skall berätta, så är jag gerna beredd att såsom bevis meddela adresser på ännu levande vittnen. För några år sedan lefde här en hög embetsman i staten, en riktig såkallad stock-jurist, hvars bibel var *corpus juris*, hvars psalmbok voro pandekterna, hvars kateches var regeringens tidning och hvars värld var kansliet, en inbiten byråkrat. Denne hade fyra söner och en dotter. Af de förra var den äldsta läkare, den andra jurist liksom fadren, den tredje theolog och den fjerde, då redan 13 år gammal, äfven bestämd till jurist. Dottren besökte min anstalt, men i följd af mycket kroppslidande och svagt förstånd, hann hon aldrig till någon synnerlig färdighet. En dag erhöll jag besök af deras moder, den omtalade mannens maka; föräldrarne måtte icke hafva upplefvat mycken glädje af sina tre äldsta söner, äfven om de voro än så skicklige hvar och en i sitt kall; åtminstone antydde frun detta ganska tydligt, då hon i sitt hjertas godhet och enfald beklagade för mig, "hvilken olycka det vore,

om ungdomen på sina fristunder icke hade någon annan sysselsättning, än att drifva omkring på gatorna eller sitta på värdshuset o. s. v.“ i synnerhet vore detta, som hon uttryckte sig, vid universitetet en farlig klippa, mot hvilken de flesta karakterer gingo förlorade. För att nu afhjelpa detta onda, åtminstone hvad den yngste sonen beträffade, vore hennes lifligaste önskan att han finge lära musik; men hennes man ville icke tillåta detta; han sade beständigt: hvad behöfva män lära musik, så framt de icke vilja förtjena sitt bröd dermed, och en jurist på köpet; jag är också jurist och nu gammal och grå, jag har allt hvad jag behöfver; hvad hade jag för gagn af om jag i ungdomen fått lära musik? Med flickor är det någonting helt annat. Dessutom hafva mina barn ingen fallenhet för musik, det ser jag på min dotter, som icke kunnat komma långt deri. o. s. v. Hvad var nu att göra? Modren önskade att gossen skulle lära musik, men fadren ville det aldeles icke! Vi kommo öfverens, att gossen utan fadrens vetskap skulle besöka min anstalt, och funne jag, att han ingen fallenhet hade, så skulle undervisningen genast upphöra, utan att gifva fadren del af det gjorda försöket, i annat fall skulle jag åtaga mig att underrätta och blidka fadren. Gossen besökte min anstalt flera år, utan att fadren hade den minsta aning derom; ty emedan han dagarne igenom satt på sitt embetsrum, vid det med pappersluntor belastade embetsbordet, så var det lätt att hålla våra öfningar och lektioner hemliga för honom; gossen fick smak för musik, fattade lätt och fort, hade en jern-flit och blef ganska skicklig fortepianospelare. Nu föranstaltade jag så, att han fick spela offentligt på en af de stora konserterna som vårt kongl. hofkapell ger hvarje vinter, och lät honom då föredraga samma konsertstycke, hvarmed Kalkbrenner ett par månader förut härstädes väckt så stort uppseende. Dottren och modren lyckades öfvertala fadren att göra dem sällskap till konserten. Då inträdde plötsligt uti andra afdelningen deras knappt 17 år gamla August, bugade sig och satte sig vid flygeln; den musikhatande pappa tror knappt sina egna ögon, han ser på sonen, betraktar maka och dotter, hvilkas ögon fuktas af varma glädjetårar, han ser åter på sonen; allt tycks honom vara en gåta, en dröm. Sonen begynner, den första satsen af konserten utföres på ett glänsande sätt, en storm af bifallsyttringar dånar genom den öfverfyllda salen, fadren kan icke uthärda längre, han störtar ut genom dörren och skyndar hem, och — följande morgonen, innan jag ännu hunnit stiga ur sängen, erhöj jag från honom en biljett, hvori han bad mig att köpa åt hans August “en så herrlig flygel, som den, hvarpå han spelat föregående afton, men att flygeln borde vara färdig till påsk, då hans son August skulle resa till universitetet i Tübingen och medtaga sitt instrument.“ För öfrigt hvarken hörde eller såg jag vidare af mannen. Hvad sonen, dottern och deras moder berättade mig, bör icke få plats här.

Ungefär ett år derefter uppkommo oroligheter bland studenterna i Tübingen, i följd hvaraf militär ditkommenderades. Nu följde ransakningar och straff

af alla slag; många af studenterna blefvo, till deras föräldrars hjertliga sorg, relegerade och för alltid utestängda från statens tjenst. Knappt ett par dagar derefter klappade det på min dörr: “Kom in!” ropade jag — hvem ser jag? jo, mannen, fadren; först nu hade han *helt och hållet* försonat sig med musiken och kände sig genomträngd af tacksamhet emot mig! Studentoväsendet hade just utbrutit inom den afdelning af studentkorpsen, af hvilken hans August var en medlem, men emedan denne hvarje afton plägade anställa sina musikaliska öfningar, så hade han icke varit närvarande vid oväsendet, hvaruti han eljest, i följe af sitt lifliga temperament, utan tvifvel skulle hafva spelat en betydlig roll, och således hade nu endast *musiken räddat honom*. Men jag vill anföra fadrens egna ord beledsagade af de hjertligaste handtryckningar: “Jag tillstår öppet, att ingen af mina söner har beredt mig så mycken glädje som August; i alla professorernas hus är han en älskling, och om jag hade ett dussin barn till, så skulle de alla från denna dag lära musik.“ Mannen är längesedan död; hans August har beträdd samma bana som han, med den skillnaden, att han redan står på samma punkt som fadren, då han lemnade detta jordiska, och således har utsigt att uppnå ett vida högre mål. (Forts.)

Van Dyck och Mjölnerdottern.

Af *Arsène Houssaye*.

(Forts. o. sl. fr. N:o 23 & 24).

Van Dyck var endast en *Rubens's* Virgilius: han egde mindre spille men mera behag, mindre storartadt men mera ädelt manér, mindre entusiasm men mera fullkomlighet. Han dog ung, sedan han offrat sitt lif åt kärleksäventyr, alltid var han kär, följaktligen alltid dåraktig. För öfrigt är det icke en afgjord sak att eleven alltid skall stå i skuggan för mästaren, man måste ofta hysa lika stor värma för *Van Dyck*, vid hans stora kompositioner, som för *Rubens*. Dem, som förneka honom snille, kan man svara med hans ryktbara tafla *Saint Martin*, målad vid 20 års ålder i den torftiga byn Saventhem, hvar-est han var ensam, utan mästare och utan tradition. I Italien har han lemnat beundransvärda taflor, vilka icke blekna för *Rubens's* icke en gång inför *Titians*.

Han hade, likasom *Rubens*, färgens poesi; hans *accent* är mindre liflig, men vida mera harmonisk; hans *clair-obscur* utgör konstens triumf, emedan konsten aldeles icke framträder deri. Hvad som i synnerhet är beundransvärdt hos *Van Dyck*, är hans djerfva, kraftiga och fria *touche*, som icke utesluter en utmärkt fulländning. Man förstår så mycket mindre detta fullkomliga utförande, som han målade ett hufvud genast, utan att knappt nog lägga paletten ifrån sig. Merändels började han ett porträtt om morgonen, bjöd modellen till middag och fulländade verket före aftonen. Man ser deraf att de som sutto för honom icke hade orsak att ledsna. *Van Dyck* hade verkligen till sin disposition skådespelare, jonglörer, musici och dansörer, allt ryktbart,

allt som spred någon glans omkring sig. På samma gång som *Van Dyck* med klokhets begagnade sig af öfverdrifter i ljus och skugga, åstadkom han en på en gång storartad och enkel effekt. Af naturen hemtade han blott hvad sanningen fordrade, och tillade sjelf allt hvad konsten hade stort. Hans hufvuden ega en sådan relief och en sådan grad af lif, att man vid deras betraktande nästan glömmar att de äro porträtter.

Van Dyck står, såsom porträttör, på lika höjd med *Raphaël*, *Holbein*, *Velasquez* och *Rembrandt*. Ett sprittande lif finnes i alla hans porträtter; han uppfattade sanningen i samma ögonblick som själen framblixtrade i ansigtet; deraf kommer detta ideela behag äfven i afseende på precisionen. För öfrigt, när ansigtet var själlöst, satte *Van Dyck* sin egen själ på penselns spets.

Van Dyck är måhända den målaren som på det naivaste uppfattat sitt sekels sköna ideal; hans glänsande porträtter, öfvergjutna med reflexionen af den nya morgongryning som höjde sig öfver världen, hafva alla, med sin ridderliga och intelligent djerfhet, ett uttryck af spansk och romantisk stolthet. Man kan också säga att de påminna om *Tassos* hjeltar, som hysa mera kärlek än blodtörst. Man ser att deras lufs roman haft sin väg genom deras hjertan. Också äro *Van Dycks* porträtter, utom det att de äro mästestycken, lifvade af hufvudenas ställning. Dessa hafva alltid en familj. Huru mången gång har icke ett farfars-porträtt fått lemna hedersplatsen åt ett porträtt måladt af *Van Dyck*!

Titian ensam är måhända större än *Van Dyck* såsom porträttör; han är allvarligare och mera imponerande. *Van Dyck* målade nästan icke annat än Flammändare och Engelsmän, men *Titian* målade Italienare. Om äfven den Antwerpska målaren fann flera motiver för sin palette, så fann naturligtvis den venetianska målaren mera raskhet och karakter.

Van Dyck, mera inspirerad än *Rigaud*, hade den klokhets att serdeles bemöda sig om sina hufvuden. Emellertid äro hans fonder, draperier och bipartier icke försummade. Ehuru behandlade med mycken omsorg, spela dock händerna endast en underordnad roll. Sannt är, att *Van Dyck* lefde på en bättre tid än *Rigaud*: i början af 17:de seklet egde ännu kostymen all sin stränga rikedom; inom mindre än hundra år derefter hade *Ludvig XIV:s* peruk bortskämt allt; ännu mer, drägten blef så skärande och i ögonen fallande, att ansigtet var föga mer än ett biparti.

Ehuru *Van Dyck* har haft många imitatörer, har han dock haft få elever. Man anför ogera, ibland dem som studerat i hans atelier, andra än *Fouchier*, från Berg-op-Zoom, som ömsom imiterade *Van Dyck*, *Tintoret* och *Brauer*; *Hanneman* från Haag, som inhemtade sin mästares *touche* endast efter 4 eller 5 lektioner; *Reyn*, från Dunkerque, som biträdde den store porträttören i ajustementerna; *Boek*, från Delft, som var eftersökt af alla Europas hof. Denne målade så fort, att, då *Carl I.* lät porträtteras sig af honom, utropade han: "För tusan, *Boek*, jag tror att ni skulle kunna måla till häst eller åkande med skjuts."

Ehuru Gonzalez Coques var elev af *David Rikaert*, skulle man kunna säga, att hans verkliga mästare var *Van Dyck*. I hans porträtter finnes nemligen samma lyftning, samma smak och nästan samma *touche*.

Lély (*Pierre Van der Faes*), född år 1618, död 1680, var en af *Van Dycks* gynnade efterträdare vid engelska hofvet. Han höll, liksom *Van Dyck*, ett bord med tolf kuverter och en taffelmusik af tolf musikanter. Men han ruinerade sig ej som *Van Dyck*, "emedan han icke hade så många älskarinnor och icke föll i alchemiens dårskaper." *Lély* är en porträttör af stor förtjenst; han var hofmålare hos *Carl I.*, *Cromwell* och *Carl II.* Han dog plötsligt, af förgift, enligt en af hans biografier, i följe af *Knellers* framgång vid hofvet i London; andra åter säga, mera med sannolikt, att han blifvit förgiftad genom ett misstag af hans läkare.

Van Dyck slutar cykeln af sitt hemlands målare. Flanderns natur har utmattat sig genom frambringandet af sublimes barn. Snillet lyfter sig icke liksom guldax ur jorden annat än efter ett uppfriskande tråde och en gödande dagg. *Rubens'* skola skingrar sig och utdör mer och mer. Efter denna lysande skörd finna vi här och der några gröna skott; efter detta bländande ljus se vi under den inbrytande natten några matta strimmor af den sjunkande solen: aftonrodnaden bibehåller väl ännu sina purpurflammar, men småningom skall man icke se mera än stjernorna på konstens himmel.

Bref om Konstexpositionen i Köpenhamn till en vän i London.

(Forts. fr. N:o 23 & 24)

3.

Jag vet icke, om du är medlem af "Föreningen för nordisk Konst". Enligt dina åsikter borde du tydligen vara det. I ett fattigt land som vårt, der privata personer använda så litet på konstverk, och staten icke förmår att vara frikostig, är det ju högeligen önskligt, ja, nästan nödvändigt, att man förenar sina krafter om konsten skall trifvas. Och den bestämda riktning, hvori detta sällskap föresatt sig att verka, gillas ju icke allenast af oss båda, utan nästan af alla, ehuru många ej vilja medgifva det. Jag gläder mig visst så innerligt som någon öfver hvarje skönt landskap, hvarje frisk tafva af lifvet i främmande land, som framställes för mig; har en enskild konstnär en serskild talang i sådan riktning, så blir det icke jag som håller honom tillbaka; och skulle förhållandena vara så missgynnande att han saknade erkännande och understöd, skulle jag anse det för min pligt att lemna honom allt bistånd jag förmår. Men förhållandet är ju aldeles omvänt; det främmande är snarare regel än undantag, och dock är det väl klart, att konsten då först kan få rot hos folket, när det igenkänner sig sjelft, och att den saknar ögon, som blott kan se skönhets i andra länder och icke hemma.

Sällan har en förening blifvit stiftad mera i rättan tid. Den stiftades 1847, året före hela folkets nationella uppvaknande. Den eger redan tafior sådana som *Skovgaard's »Dyrehave»*, *Vermehrens »Reservsoldatens afsked och »Sonnes »Fredericia-slag*. Det ser ut som om den anat, att den skulle få en så rik verkningskrets, som dess krafter kunde tillåta. Och att den tanken som igenomgår föreningen i grunden är allas, det se vi på de senaste expositionerna, särdeles på detta års. Jag har redan anmärkt, att de flesta landskaperna äro hemtade från Danska trakter. Äfven i figurmålningarna har det naturliga förhållandet framstått, nemligen, att de flesta bilderna äro hemtade från vårt eget lif och våra egna förhållanden. Vore dessa blott likaså goda som de äro många!

Men det förekommer mig verkligen som om figurmålningarna i detta hänseende stå lägre än landskaperna. Här tycks ligga mindre säkerhet i den konstnärliga behandlingen och mindre erkännande i publikens dom; ty dessa två följäs åt; det är konstnären som öppnar ögonen på publiken. Jag har hört folk beundra porträtter endast för likhetens skull oaktadt formerna voro osammanhängande, orätt tecknade eller obestämda; och oaktadt der fattas både själ och uttryck; många finna nöje i skämtsamma stycken, hvari dock olyckligtvis sjelfva den qvicka udden fattas; eller ock intagas de af kompositioner, hvilka blott äro anlagda på theateffekt, utan sanning eller innerlighet i känslan. Å andra sidan förbise de ofta en verklig konstnärskänsla och en pittoresk mening, när jemnte dem finnas brister, för hvilka en fattigare och mindre högtsträfvande ande har lätt att taga sig till vara. De hafva rätt uti att glädja sig öfver de förra tafior, ty de förstå konstnären, måhända allt hvad som hos honom finnes att förstå; de hafva äfven rätt uti att tadla de senare ty, de brister som stöta dem finnas der verkligen; men jag tror också mig hafva rätt, då jag vänder om förhållandet. — Man märker på allt, att konsten här är i sin början. Stoffet är mindre bearbetadt; här återstår ännu mycket för konstnärerna att göra; O, hade vi tio föreningar för nordisk konst för att uppmuntra dem! Men kunna vi än icke understödja våra konstnärer så som vi önska, böra vi dock med säkerhet hoppas, att deras egen inre kallelse skall drifva dem framåt, och att det icke skall vara länge, innan vi se tafior öfver det danska folklivet, som kunna mäta sig med *Tidemand's* öfver det norska.

Den af våra konstnärer, som närmast arbetar i samma riktning, som nyssnämnde norska mästare, är *Vermehren*. Af honom se vi i år »en bondhustru, bärande kaffe till sin moder, som inslumrat vid sitt arbete». Den gamla har nystat garn, nu har hon fallit i sömn, handen med garnnystanet ligger stilla i hennes knä, och hufvudet har hon stödt emot den hvitlimmade vägen vid sidan af stolen. Det är säkert ingenting ovanligt som händt henne; se! hon har dragit fötterna litet upp ur träskorna. Dottern bär kaffe till henne, med kaffekoppen i den ena handen och sockret i den andra; i sin dotterliga ömhet vet hon ej om hon skall våga väcka den gamla el-

ler ej. Bondstugan är intressant karakteriserad genom den gamla jernugnen med messingsknapparne, tennfatet och kitteln med garnnystanen uti, hvarmed kattungarne leka. Man ser väl att det är en begynnande konstnär, som gjort det, men man ser också att det är en djup konstnärssjäl. Allt är så sannt, känslan är så innerlig, så ren, att allas hjertan intagas deraf.

Roed har exponerat en lefnadsmålning — om det tillåtes mig att begagna detta ord i st. f. det främmande och mindre passande »genremålning». Den föreställer »Seländska skördeffickor». Efter slutadt dagsarbete äro de nu sysselsatta att snygga upp sig vid källan. Främst sitter en, som redan tvättat sig och nu ordnar sin hufvudbonad. Hvad hon är täck och nätt! I knäet ligger en bukett af blåklint; hvilken har mån tro gifvit henne den? Bakom henne står den sist ankomna; hvad hon är solbränd och varm! men hon får vänta tills de andra tre äro färdiga, som nu befinna sig vid källan. En håller ut vattenspannen i den gamla vattenhon, en annan torkar sina armar, en tredje, som just skulle börja tvätta sig, får helt annat att beställa; ty en karl kommer och vill vattna sina hästar, men flickorna vilja naturligtvis icke låta störa sig, utan försöka att mota bort karlen med att stänka vatten i ansigtet på honom.

Det är första gången hittilldags, som vi se ett så allmänt ämne behandlad i en så stor målning — figurerna äro nära 2 alnar höga; — vi helsa denna med glädje välkommen; ty det är den större måttstocken, som skall visa konstnärens krafter och bilda publikens öga; men det är ganska sällsynt att en sådan scen kan användas. Några hafva tyckt, att tafian vore för stor för det fattiga innehållet. Det samma kunde man säga om *Voss's Louise*. Det är sannerligen innehåll nog en i sådan scen, om blott konstnärn förstår att framhålla det. Men i detta hänseende kan jag icke neka, att man kunde önska mera lif och fantasi i kompositionen; det hela skulle derigenom hafva vunnit i intresse och tydlighet samt ändå ändå icke förlorat i sanning. Men äfven som det är, utgör det en vacker och äkta pittoresk idyll. Dessa dugtiga fruntimmer i sina brokiga drägter äro så karakteristiskt uppfattade och så troget återgifna, att man icke kan se på dem utan nöje. Det saknas måhända en viss hållning i hela tafian; första intrycket af dessa skarpt afpräglade figurer, dessa brokiga drägter och det starka solljuset är litet oroligt; men detta besegras genast, om man öfvergår till betraktande af de enskilda figurerna. (Forts.)

Konstnotiser.

Bildhuggarekonst.

— **Marmorgrupperna på slottsbron i Berlin.** Uppställningen af de fyra redan färdiga grupperna på slottsbronens pelare skall nu snart försiggå, sedan man beslutat, att icke först afvakta fullbordandet af alla åtta.

— **Professor Rauch** har på Konungens inbjudning begifvit sig till Potsdam, för att der någon tid förströ sig. För några dagar sedan blefvo äfven flera lärda och konstnärer inbjudna till Potsdam.

— **Professor Rauch** är för närvarande sysselsatt med skizzen till ett monument öfver Konung Fredrik Wilhelm III., hvilket konstverk äfven skall bestå i en staty till häst, och pryda Berlin.

— **Monument öfver fallne krigare.** Pingstaftonen restes på staden Veile's kyrkogård ett monument, hvars betydelse synes af följande, på en marmorskifva uthuggna inskription: *Öfver danska krigare, döda på lazarettet i Veile, krigsåren 1848, 49 och 50, restes detta minne af stadens innevånare.*

Målarekonsten.

— **Professor Begas** i Berlin, hvilken af Konungen i Preussen blifvit uppdragen att måla *Meyerbeers* porträtt, öfverlemnade nyligen Konungen detsamma vid en inbjudning till Potsdam. Detta porträtt skall få sin plats i den kongl. porträttsamlingen af utmärkta lärda och konstnärer.

— **Professor Stäck** exponerade Måndagen och Tisdagen d. 16 & 17 d:s uti Konstföreningens lokal i Prins Gustafs palats 2 trappor upp, en af honom nyligen fulländad stor oljemålning, fantasistycke, föreställande en nordisk vinterdag. Taflan är inköpt af H. K. H. Kronprinsen, och kommer snart att afsändas för alltid till utrikes ort (sannolikt till Haag.)

— **Danska artister i Rom.** *Frölich* har börjat en temligen stor biblisk tafla: "Moses, som slår på klippan och framkallar vattnet". *Winstrup* och *Stilling* måla och teckna från morgon till afton; *Kyhn*, som ämnar sig till Florens, har målat en mängd etuder.

— **Med. prof. Heibergs porträtt**, måladt af *Görbitz*, uppsattes pingstdagen i rikshospitalets operationssal i Christiania. Porträttet är väl träffadt samt bekostadt af professorns äldre och yngre elever, hvilka på den nitiska lärarens silfverbröllopsdag utbådo sig tillåtelse att på detta sätt ådagalägga sin högaktning och tillgifvenhet för honom.

— **Professor C. Wahlbom** i Stockholm och hofmålaren *A. Tidemand* i Christiania (f. n. i Düsseldorf) blefvo vid kgl. Danska konstakademiens sammankomst d. 16:de dennes upptagna till dess hedersledamöter.

Byggnadskonst.

— **Katholska kyrkan i Berlin.** Med byggnaden af den andra katholska kyrkan i Berlin på Köpenickerfältet går det högst långsamt i följe af brist på byggnadsmaterialier, så att den högtidliga grundstensläggningen icke torde komma att ske ännu på ett par eller 3 veckor. Till kyrkans uppbyggande hafva redan influtit 35,000 Thlr., hvaraf ur statskassan 20,000 Thlr. och genom enskildta sammanskott 15,000 Thlr. Byggnaden är beräknad att försiggå

på 6 år, man är redan inne på 2:dra året. I spetsen för byggnadskommittéen står Geheimerådet v. *Olfers*.

— **Akademiska Dombauföreningen** för Kölner-Dombau har redan spridt sig till följande universiteter och akademiska läroanstalter: Berlin, Bonn, Braunschweig, Breslau, Brixen, Dillingen, Freiburg, Giessen, Hildesheim, Kremsmünster, Luxemburg, Münster, Paderborn, Pelplin, Rostock, Rottenburg, Trier och Tübingen. Dessutom hafva eleverna af den k. byggnadsakademien i Berlin bildat en filialförening till Kölner-Dombau hvilken förening redan räknar 150 medlemmar.

— **Krollska lokalen i Berlin.** Egarinnan til Krollska lokalen har erhållit tillåtelse att inrätta en vinter- och sommartheater; vid husets nybyggnad skall en del af dess inre inrättas till en eldfast och smakfull theater.

— **Wadstena Slott.** Byggmästaren Jonsson har nu börjat sina reparationsarbeten vid Wadstena slott. Hans närmaste man vid tillsynen af arbetet är en hr Sundblad i Granby, som berömmes för sin skicklighet. (Bore).

Theater och Musik.

— **Konsert af Orgel och trumpeter** egde rum i Garnisonskyrkan i Berlin Lördagen d. 14 dennes, föranstaltad af Musikdirektör *Wieprecht*. Till denna privatkonsert voro endast några få åhörare inbjudna, hvaribland äfven grefven af Westmoreland befann sig. Fyra trumpetare-korpsen — nemligen kurassierernas, dragonernas, ulanernas och artilleriets — voro der förenade, och afsigten var att låta höra verkan af dessa instrumenter gemensamt med orgeln.

— **Fröken Johanna Wagner** skall, på konungens i Preussen befallning och enligt en inbjudning från Storhert. af Mecklenburg-Strelitz assistera vid tvenne hofkonserter derstädes i anledning af Storfurstinnan Catharinas, Hert. Georgs af Strelitz unga gemäls ditkomst.

— **Tenoristen Roger** skulle innevarande vecka begynna att gifva gästroller på stora Operan i Berlin, men i anseende till fröken *Wagners* permission är han nödsakad att dröja dermed. Han kommer att uppträda såsom "Raoul" i *Hugenotterna*, som "Robert" och som "Profeten" i *Meyerbeers* operor af samma namn, samt som "Eleasar" i *Judin*. Sin största glansroll "Georg Brown" i *Hvita Frun* kan han dock ej sjunga der, emedan han för denna operas stora dialog ej har tyska språket tillräckligt i sitt våld. I Frankfurt am Main, der han för någon tid sedan sjöng detta parti, betjenade han sig, liksom de öfriga hufvudpartiernas sångare af franska språket, under det birollerna och körerna utfördes på tyska språket.

— **H:r Marr**, som gifvit gästroller på Fredrik-Wilhelmstads-Theatern i Berlin, slutade sina föreställningar derstädes den 16:de dennes. Såsom her-

tigen uti lustspelet *des Herzogs Befehl* imiterar han på det noggrannaste och i de minsta detaljer Fredrik den Stores utseende och manér.

— Af **Mendelsohns** efterlemnade arbeten har N:o 20 utkommit hos *Kistner* i Leipzig: den 98:de psalmen, för 8-stämmig kör med orkester, hvilken han komponerat för firandet af Nyårsdagen 1844 i Berlins domkyrka. I högst smakfulla upplagor hafva af detta verk utkommit: partituret, orkester- och sångstämmorna samt klaverutdraget.

— **Kongl. Theatern i Berlin.** Tidningarne från Berlin meddela, att ett förbud, redan af konungen underskrifvet, snart skall utkomma mot yttrandet af bifall eller misshag i kongl. Theatern.

— **Fru Birch-Pfeiffer** har nu författat sin 58:de theaterpjäs, ett fosterländskt lustspel med namnet: "Huru man bygger hus".

— **Opera-repertoire** för nästa tyska säsong vid hofoperan i Wien: Äldre operor: "Moses", "Trollföjten", "Enleveringen ur seraljen", "Vestalen" och "Iphigenia"; nya operor: "Rigoletto" och "Stiffelio", af *Verdi*, "Casilda" af Hertigen af Coburg; komiska operor: "Sommarnattsdrömmen" af *Thomas*, "Andorradalen" af *Halevy*, "Giralda" af *Adam*, "De muntra fruarne i Windsor" af *Nicolai*; opretter: "Hemresan" af *Mendelsohn*, "Theaterdirektören" af *Mozart*, "Den nye Paris" af *Maurer*, "Alphyddan" af *Adam*; balletter: "Blomsterfeen", af *Taglioni*, med musik af *Pugni*, "Belerophon" och "Mälarena".

— **Theaterdirektören Lange** i Köpenhamn ämnar i år gifva tvenne representationer på årsdagarne af slagen vid Fredericia och Idsted; bruttointkomsten skall utdelas emellan invalider och enkör efter fallna krigare. Casino's direktion har dertill lemnat hela sin lokal gratis.

— **Kongl. danska skådespelaren K. Mantzius** skall, enligt norska tidningar, denna vecka hafva hållit 3 dramatiska föredrag å frimurarelogen i Christiania.

— **Hofkapellmästaren F. Glöser** i Köpenhamn har af konungen i Danmark blifvit utnämnd till riddare af Dannebrogorden, och erhållit titel af professor med rang i 5:te klassen n:o 8 efter rangordningen.

— **Jenny Lind** ämnar innan kort återvända till Europa. Sin sista konsert i Newyork, den 92:dra i Amerika, skulle hon gifva den 6:te dennes, och de återstående 8 af det betingade antalet skulle gifvas i Philadelphia och Boston.

— **Mamsell Michal**, är nu, till stor glädje för alla teaterns och musikens vänner, återställd till helsen, och hennes röst har ingenting lidit af sjukdomen.

— **Jolins nya skådespel** gafs i Stockholm Lördagen d. 21:ste dennes för första gången och emottogs då med bifall af publiken: applauderna voro starka och många — liksom knall-effekterna; och deras tal är här legio. Dessa effektställen äro mestadels af det sentimentala slaget, sådana de måste vara i ett stycke, hvilket, liksom detta, har endast till tendens och

utveckling en moralisk eller moraliserande lefnadsregel: att tvenne makter förmå jemna hög och låg, nemligen döden och passionen (kärleken?). Den strid, som här kämpas, för att visa sanningen af denna sentens, är hård och i vissa detaljer skön; och om vi nu stanna vid dessa spridda och, om man så vill, lösa omdömen, sker det derföre, att, i ett fall, då kritiken måhända ej kan öfverensstämma med publiken i dess yttrade bifall, blir det för den förre en ännu strängare pligt, än eljest, att omsorgsfullt motivera sitt omdöme, — så mycket mera, då det gäller en inhemsk författare, som redan, med rätta, tillvunnit sig ett ärofult namn inom den svenska dramatiken. Af detta skäl, bland andra, uppskjuta vi med en utförligare granskning af Jolins nyaste skådespel, *Strid och Seger*, till dess vi varit i tillfälle att ännu en gång se det. P. o. I. T.

Hvarjehanda.

— **Verldsexpositionen.** Den 12:te d:s såg man ett sällskap af omkring 800 personer, för det mesta arbetare, och annat ringare folk från landet, besöka den stora expositionen, anförda af sina prester och ordnade i kompanier likasom ett regemente. Hvaroch en hade bidragit med omkring 1 R:dr B:ko till omkostnaderna vid turen, och resten hade blifvit tillskjuten af godsegarne i deras hemort. Sedan de besett Westminster Hall begafvo de sig till fots till krystalpalatset, hvarest de tillbragte flera timmar med beskådandet af konstens och industriens under. Karlarne voro klädda i sina bästa bluser och kvinnorna i sina vackraste söndagskjortlar; och vackrare exemplar af landliga dräkter, landliga ansigten och landligt väsende kunde knappt komma från någon trakt i England. Londonarne skockade sig omkring dem, medan de uppstälde sig före afmarschen, med blickar fulla af nyfikenhet, som icke var fri från ett visst medlidande deltagande, och många voro de frågor som gjordes dem om expositionen? hvad som mest fallit dem i smaken? om de förstätt hvad de sett? och om de hade lust att komma igen? Sedan de ännu en stund blifvit förda omkring, lemnade de expositionslokalen i slutet ordning, tre i hvarje led, en rörande skara af unga och gamla, män och kvinnor, hos hvilken hvarje observatör med egna ögon kunde läsa vittnesbördet om ett arbetsamt lif, väl icke synnerligen utmärkt genom intelligens och kunskaper, men naturligt och anspråkslöst, och icke saknande huslig dygd och förnöjsamhet. — Till den 11 Juni hade expositions-kommissionen haft en inkomst af inalles 221,689 £ sterling.

— **Takornamenterna i Calmar slott.** I anledning af en bifallande Kongl. resolution, som nyligen gifvits på Öfverintendentens-embetets hemställan, att få från Calmar slott flytta de vägg- och takprydnader, som der ännu äro i behåll, till något annat bättre bibehållet slott, har någon oro väckts på åtskilliga håll, emedan man ansett ett sådant förflyttande af gamla minnesmärken och konst saker som en vandalism.

En till Bore insänd artikel belyser dock saken på en annan sida, med det tillägg, att "hvad som i ena fallet är Vandalism kan vara motsatsen i ett annat. Vi taga oss friheten att här införa denna artikel.

»Calmar slott blef under de första Wasakonungarne inredt med en prakt, som i vårt land sällan varit upphunnen, aldrig öfverträffad. Af denna herrlighet fanns vid början af detta århundrade icke så obetydligt kvar. Man såg ännu för omkring 50 år tillbaka det öfver all beskrifning praktfulla taket i unionssalen understöttadt, men så bibehållet, att det då ännu kunnat fräslas och åt efterverlden bevaras som bevis på förfädrens prakt och konstsmak. Nu finnes intet spår derefter och ingen vet hvart det tagit vägen. Af den öfriga orneringen i de kongl. rummen återstår ingenting mera än den kongl. sängkammaren och det ornerade taket i den af gammalt kallade förgyllda salen, samt boisering i Drabant-salen; allt det öfriga har till följe af vanvård spårlost försvunnit: Om sängkammaren synes nu ej vara fråga och detta med all rätt, emedan detta högst intressanta rum finnes i det skick, att det lemna fullständigt begrepp om hvad det i sin illustra tid varit, hvarföre det hvarken bör eller behöfver rubbas. Men med taket i det andra rummet är ett helt olika förhållande. Detta tak, som utgöres af trädfyllningar med rikt förgyllda osh målade bildhuggerier, är af ålder så skadadt och maskstunget, att det lossnat från hjelkarne och måst understötts med stänger, alldeles som Unionssalstaket för 50 år tillbaka. Rummet är i öfrigt totalt spolieradt, med nakna väggar, samt dessutom saknande all känd historisk märkvärdighet. Att nu nedtaga detta tak, förnya de odugliga delarne, på nytt måla och förgylla taket, för att sedermera uppsätta det i ett rum, som för öfrigt saknar intresse och endast användes till magasin, vore utan tvifvel att illa använda en säkert högst betydlig kostnad. Man må väl derföre fråga, om det icke är bättre, att åt konsten rädda hvad som af denna vackra fornlemning ännu möjligen kan bibehållas och förflytta den till ett annat Wasaslott, der den i passande omgifningar återvinner sin betydelse och, så till sägandes, åter kommer till heders, än att fortfarande låta den kvarblifva i spannmålsmagasinet, der vården väl kan föreskrifvas, men icke handhafvas. — Det torde här serskildt böra anmärkas, att ifrågavarande takarbete icke är en sådan antiqvit, hvars hufvudsakliga värde beror på den plats den innehar; det är en om verklig insigt och smak vittnande konstprodukt, som förtjenar ett bättre öde, än att förgås i en så "utplundrad" och så föga intressant omgifning.»

— Svenska slöjdexpositionen vid Brunkebergs torg i Stockholm öppnades d. 16 d:s. Antalet af de besökande var den dagen ej särdeles talrikt. De exponerade nummernas antal var 2,562.

— Jesuiterna roffäglar: Då Konung Victor Amadeus I., en gång tillfrågades hvarföre Jesuiterna icke, såsom andra andliga ordnar, hade någon chor-sång, svarade han: *Roffäglar sjunga ju icke.*

— Telegrafn under vattnet mellan England och Frankrike har enligt en nyligen utgifven prospektus

ändteligen utsigt att få begynna sin märkvärdiga verksamhet. Entreprenörerna hafva deponerat sina planer till byggnaden, Ingeniör *Cubitts* berättelse och den nödiga kautionen hos franska regeringen, samt erhållit de önskade privilegierna, såväl af den franska som af den engelska regeringen; dit hörer äfven garanti för uteslutande eganderätt under 10 år från den 1:sta Oktober d. å. Den britiska regeringen har tillika inskränkt aktionärernes solidaritet till beloppet af deras respektive aktier. Omkostnaderna skulle efter de af kontrahenterne tillbudna villkor, blott belöpa sig till 100,000 £. Lika många aktier äro utfärdade à 1 £, och så snart ett tillräckligt antal tecknat sig, börjar arbetet. Emedan det är kompaniets afsigt att lägga flera telegraftrådar mellan begge kusterna, så härflyta flera fördelar af denna förbindelse. Genom en enda tråd — säger planen — blifver den indiska öfverlandsposten vid dess ankomst till Triest eller Marseille, tryckt med romerska karakterer, samtidigt meddelad i London, Paris och Liverpool, innan den Amerikanska posten afgår, under det de öfriga trådarn i samma ögonblick föra underrättelser från England till kontinentens särskilda länder och *vice versa*.

Carpani kyrkokapellmästare i Rom, frågade en gång *Haydn* i en förebrående ton, huru det kom till, att hans mesta kyrkomusik var allt för munter, ja, nästan humoristiskt lättsinnig. Derpå svarade *Haydn*: "Jag kan icke göra den annorlunda. Jag ger hvad jag har. När jag tänker på Gud, är mitt hjerta så fullt af glädje att noterna dansa fram i ohejdad fart. Och emedan Gud gifvit mig ett gladt sinne, så förlåter ni mig väl, att jag tjänar honom med glädje."

— Sångaren **Garcia** blef en gång, oaktadt en stark militär-eskort, utplundrad af ett röfvarband på vägen emellan Mexiko och Vera Cruz. Sedan röfvarne frantagit honom alla hans effekter, tvungo de honom att dessutom sjunga några arier.

— **Goda violiner:** Violintillverkaren *Hindl* i Stuttgart annonserade i de schwabiska landsortstidningarne: »Att han tillverkade violiner, på hvilka till och med barn om 6 års ålder kunde gnida, utan att det gjorde det ringaste ondt i öronen.

— **Uttrycksfull skylt:** En instrumentmakare, hvilken förfärdigade blåsinstrumenter af träd, hade låtit uppsätta en skylt med följande påskrift: »Musikalisk blåsande träd-instrumentmakare.»

— **Sjelfkännedom:** Då *Paganini* stundom tillfrågades, hvilken han ansåge för den första violinspelaren i världen, plögade han alltid svara: »Hvem som är den första, — det vet jag icke; men den andra, det är *Lipinsky*».

— **Kunglig belöning:** Då *Aubers* opera "Den Stumma Portici" gafs på hoftheatern i Paris, vann den konungens stora bifall. Såsom ett tecken af sin belåtenhet sände derföre monarken till libretton's författare, *Scribe* och *Delavigne* "ett praktexemplar af Tacitus" och till kompositören "en liten bronsbild af Henrik IV!"